

Feil igjen, Darwin

Av Jostein Andreassen

I Charles Darwins fremragende reiseskildring "Voyage of the Beagle" - oversatt til dansk som "Rejse om Jorden" i 1876 - ser vi i kapittel 10 at møtet med ildlenderne (yamana-indianerne) gjorde et meget sterkt inntrykk på ham.

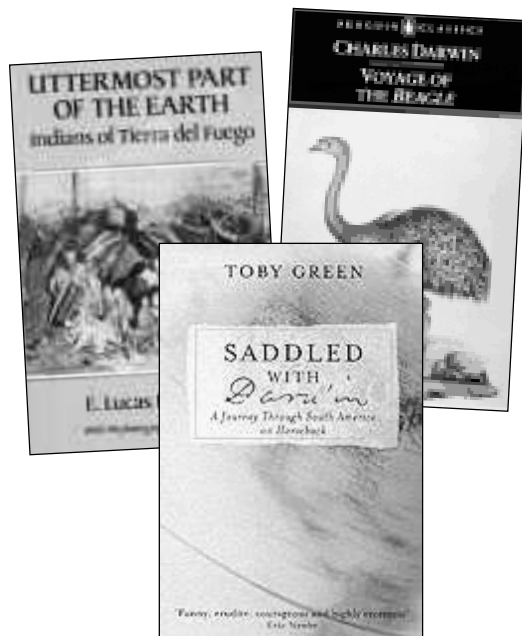
Til stadighet kommer han tilbake til dette. Han forestilte seg at disse menneskene hørte til de mest "laverestående" på jorden og at hans "primitive forfedre" for uminnelige tider siden nettopp så slik ut:

"Jeg vil aldri glemme hvor ville noen av dem var. – En gruppe på fire eller fem menn dukket plutselig opp på en klippe ved siden av oss, og de var aldeles nakne, med langt, flammende hår; mens de hoppet opp og ned og fektet med armene over hodet, utstøtte de de forferdeligste hyl. De fortonte seg så underlig at de knapt liknet mennesker." Han beskriver dem også som "de mest stakkarslige og elendige skapninger jeg noensinne har sett" og skrev til og med at "ved synet av slike skapninger er det vanskelig å tro at de er medmennesker, og beboere av samme verden."

Britene med sin sivilisasjon var selvsagt de mest høyerestående og i en klasse for seg - det ligger i tykke lag mellom linjene i hele reiseskildringen.

Fordommer I

Ingen vil nekte for at Darwin som regel var en skarp iakttager. Likevel er det merkelig å se hvordan han bommet totalt i sin beskrivelse av disse indianerne, ikke minst når vi tar i betraktning at han i lang tid var sammen med tre personer av denne stammen om bord på "HMS Beagle". Selv om han hadde vært mye på reise alene i Sør-Ameri-

ka, var det nesten ett år fra skipet forlot Devonport til det nådde Ildlandet. At de tre ble betraktet som mindreverdige, viser mannskapets kallenavn: York Minster, Jemmy Button og Fuegia Basket. Om gjensynmøtet mellom Jemmy og broren – de hadde ikke sett hverandre på tre år – skriver Darwin så nedlatende som dette: Det var "mindre interessant enn det som oppstår når en hest blir sluppet ut på et jorde og treffer en gammel kjenning."

To senere britiske forfattere går sterkt i rette med Darwins beskrivelse.

Den ene er Toby Green i boken "Saddled with Darwin. A Journey Through South America" (1999), og Lucas E. Bridges: "Uttermost Part of the Earth" (1948).

Det vil her føre for langt å gå inn på alle detaljer; den interesserte kan selv sette seg inn i naturforskerens påstander og de to

forfatterens imøtegåelser i disse bøkene. Men mens Darwin for eksempel mente at "de villes" tungemål knapt kunne kalles artikulert og ikke besto av mer enn 100 ord, kunne Lucas Bridges, som selv var vokst opp sammen med disse menneskene i 1870-årene, vise til noe bedre:

Hans far, Thomas Bridges, hadde, i den hensikt å fremme misjonens virke, satt sammen en ordbok for det yamananske språket: "Yamana – English: A Dictionary of the Speech of Tierra Del Fuego", Mödling, Austria, 1933. Utgitt privat.

Denne inneholdt 32.000 ord og bøyninger, et antall Lucas mente kunne ha vært langt høyere: "Vi som lærte yamanansk som barn, vet at språket, innenfor sine egne begrensninger, er uendelig mye rikere og uttrykksfullt enn både engelsk og spansk." Green skriver: "Boken til Bridges er en glimrende illustrasjon på hvorfor reisende sjelden gir annet enn en overfladisk skildring av stedene de besøker." Han henviser da til Bridges, som hevder:

"Yamanaene var ikke uvant med bål, mennene gikk ikke og hang, arbeidet var likelig fordelt, kvinnen var ingen slave, de var slett ikke kannibaler og var verken villmenn eller barbarer, slik Darwin hevdet, men hadde mange sosiale skikker og en muntlig historisk tradisjon."

Fordommer II

"De var annerledes enn Darwin, og Darwins kulturelle fordommer farget i sterk grad blikket han betraktet disse menneskene med," skriver Green, "fordomsfullheten og blikket hans var ett. Dette er et mønster-eksempel på hvorfor ingen forskning kan hevde å være objektiv. Darwin var langt mer liberal og åpensinnet enn mange av sine samtidige og anså utvilsomt seg selv å være en uhildet observatør. Likevel løp kulturen hans av med ham, og hans 'vitenskapelige observasjoner' var i dette tilfelle fordomsfulle."

Så langt Green og Bridges.

Det er godt dokumentert at Charles Darwin støttet misjonsarbeidet til Thomas Bridges økonomisk og ideologisk – det finnes flere brev om dette fra Darwins hånd og i tillegg en avisartikkel av hans gode venn og skipskamerat på "Beagle", senere Admiral Sir James Sullivan, i "Daily News". Han var kontaktmann for denne misjonen. Også når det gjelder det kristne budskaps slagkraft overfor disse elendigste skapningene på jorden tok Darwin feil. Og det innrømte han også overfor Sir Sullivan: "It is truly wonderful what you have heard from Mr. Bridges about their honesty and their language." (Brev av 20. mars 1881.)

Forfatterens e-post adresse er:
oj-and@online.no

Xenotransplantation

I dette efterår har man på Glasgow University i Skotland etter sigende færdigudviklet en mere "sikker" metode til kloning af grise, som hævdes at være egnede som organdonorer for mennesker (såkaldt xenotransplantation). Et af de store problemer med denne form for transplantation er ellers, at man løber en risiko for at introducere helt nye sygdomme hos mennesker. Men denne risiko hævdes altså nu med de nye metoder at være meget mindre. Professor Merete Fredholm fra Landbohøjskolen i København er imidlertid skeptisk, og hun mener ikke, at man skal satse på at løse problemet med organmangel på den måde. Til biotik.dk siger hun: „Vi ved simpelthen ikke nok om, hvad der vil ske, når vi blander griseceller og menneskeceller sammen i en menneskekrop ... Man kan simpelthen ikke afprøve de her ting med de redskaber, vi i dag har til rådighed ... Vi mangler basal biologisk viden på området.“

Red.